

Algebarske strukture:

1. Definicija operacije i binarne operacije. Cayleyeva tablica.

Primjeri operacija.

Funkcija $f_1: S_1 \times S_2 \rightarrow S_3$ zove se binarna operacija.

$f_1: S \times S \rightarrow S$ zove se binarna operacija na skupu S

Vidimo da je binarna funkcija funkcija 2 argumenta (varijable).

$z = x + y$

Zapis binarne funkcije je često infiksni, ali ne uvijek (npr. $\text{nzv}(6,15) \rightarrow$ prefiksno).

Operacija može biti unarna, ternarna, ili općenito n -arna.

- unarna $f: S \rightarrow S$ (npr. x^2)

- ternarna $f: S \times S \times S \rightarrow S$ (npr. $u = xyz$)

- n -arna $f: (x_1 \times x_2 \times x_3 \times \dots \times x_n) \rightarrow x$ ($x_1 + x_2 + x_3 + \dots$)

Od ranije znamo da se funkcija može zadavati tablično, ali nam je poznat slučaj samo jedne varijable:

x	$f(x)$
1	2
2	4
0	0

Kako su operacije specijalne funkcije, ako je skup na kojem se definira konačan, tada se binarna operacija može zadati dvodimenzionalnom tablicom, koja se naziva Cayleyeva tablica. U slučaju ternarne operacije, "tablica" bi trebala biti trodimenzionalna, pa se tablični prikaz od 3 ili više argumenata ne koristi.

Primjer:

NZD (x,y) , $S = \{1,2,3\}$

NZD	1	2	3
1	1	1	1
2	1	2	1
3	1	1	3

Operacija može biti i teoretska:

$a * b$ ili $*(a,b)$, $S = \{a,b\}$

$*$	a	b
a	a	a
b	b	b

Za ovu operaciju se ne može zadati formula operacije, jedino tablica.
Ako je zadana binarna operacija $f: A \times A \rightarrow A$ i ako je skup A konačan i ima n elemenata, tada broj različitih operacija na skupu A iznosi n^{n^2} .

Primjeri operacija: neke temeljne binarne operacije na skupu G :

- operacija zbrajanja realnih brojeva ($G=\mathbb{R}$, $a+b$)
- množenje realnih brojeva ($G=\mathbb{R}$, $a \cdot b$)
- najveća zajednička mjera dvaju prirodnih brojeva ($G=\mathbb{N}$, $\text{Nzm}(a,b)$)
- zbrajanje i množenje kompleksnih brojeva, zbrajanje vektora, kompozicija dviju funkcija, zbrajanje pravokutnih matrica, itd.

2. Osnovna svojstva binarnih operacija. Vanjska i unutarnja operacija. Grupoid.

Skup na kojem je definirana neka operacija naziva se operacijska struktura.

Primjer: $(\mathbb{R}, +)$, $(\mathbb{N}, +, \cdot)$ ili općenito $(S, *)$ ili $(S, *, \circ)$

$*$ i \circ – hipotetske operacije

Nas zanimaju one operacijske strukture čije operacije imaju neka “lijepa” svojstva:

a) svojstvo zatvorenosti:

(za svaki $a, b \in S$) $(a * b \in S)$

b) svojstvo komutativnosti:

(za svaki $a, b \in S$) $a * b = b * a$

c) svojstvo asocijativnosti

(za svaki $a, b, c \in S$) $a * (b * c) = (a * b) * c$

d) neutralni element

(za svaki $x \in S$) (postoji $e \in S$) ($x * e = e * x = x$), e -neutralni element

e) inverzni element

(za svaki $x \in S$) (postoji $y \in S$) ($x * y = y * x = e$), y -inverzni element elementa x , općenito se označava sa x^{-1}

Vanjska i unutarnja operacija???

Struktura $(S, *)$ se naziva grupoid ako operacija $*$ ima svojstvo zatvorenosti.

Primjer:

$(\mathbb{N}, +)$ je grupoid

(\mathbb{V}, \cdot) nije grupoid (jer dobijemo broj, a ne vektor).

3. Definicija polugrupe i monoida. Dajte primjere.

Grupoid $(S, *)$ sa svojstvom asocijativnosti za operaciju $*$ naziva se polugrupa.

Primjeri: $(N, +)$ je polugrupa

(V, x) nije polugrupa jer x nije asocijativno (napisat primjer)

Ako u polugrupi $(S, *)$ postoji element e takav da (za svaki $x \in S$) $(x * e = e * x = x)$, tada se struktura naziva monoid (polugrupa s jedinicom).

e – jedinica polugrupe ili neutralni element polugrupe

Primjer:

$(N, +)$ – grupoid, polugrupa

$x + e = e + x = x \rightarrow$ nema takvoga e , pa ovo nije monoid

$(N_0, +) \rightarrow$ onda ima e , koji je jednak 0

(N, \cdot) – grupoid, polugrupa, monoid $\rightarrow e=1$

Napomena: ako je binarna operacija zapisana aditivno, kao $+$, onda se neutralni element zove *nula* (nul-element) i označava sa 0.

4. Pojam slobodne polugrupe.

Neka je Y bilo koji skup simbola, koje interpretiramo kao *slova*. **Riječ** na X je konačan slijed elemenata skupa X . Npr. ako je $X=\{a,b,c\}$, onda su $S=aaac$, $T=ababba$, $U=abacbb$ riječi na X . Skup svih riječi označavamo sa X^* .

Definirajmo sada binarnu operaciju \cdot na skupu X^* . Ako su S i T dvije riječi, onda neka je ST riječ dobivena tako da najprije napišemo redom sva slova riječi S i odmah do njih desno nadovežemo slova riječi T . U gornjem primjeru je $ST=aaacababba$. Ovakva binarna operacija zove se konkatencija (ulančavanje, nadovezivanje) riječi.

Lako je provjeriti da je konkatencija asocijativna operacija. Provjeri se najlakše na primjeru $T(SU)=(TS)U$. Time smo dobili polugrupu (X^*, \cdot) svih riječi koja se zove **slobodna polugrupa**.

Slobodnoj polugrupi X^* možemo pridružiti još jedan element (riječ) λ koji se zove *prazna riječ*. Jasno je da se konkatencijom s praznom riječi ništa ne mijenja:

$\lambda T = T \lambda = T$ za svaki T iz X^* , uključujući i $T = \lambda$. Prema tome, λ je neutralni element, čime X^* postaje monoid s obzirom na operaciju konkatencije.

5. Definicija grupe. Abelova grupa. Aditivna i multiplikativna grupa.

Struktura $(S, *)$ se zove **grupa** ako je monoid u kojem

(za svaki $x \in S$) (postoji $x^{-1} \in S$) $(x * x^{-1} = x^{-1} * x = e)$

x^{-1} – inverzni element elementa x

Primjer: $(Z, +) \rightarrow x + x^{-1} = 0$

U slučaju da je zapis aditivni $(S,+)$, inverzni element se označava sa $-x$, a ako je zapis multiplikativni ili opći, inverzni element se označava sa x^{-1} . Ako element x strukture ima inverzni element, tada za x kažemo da je invertibilan.

Ako je uz sva svojstva grupe operacija $*$ komutativna, za grupu $(S,*)$ kažemo da je komutativna grupa ili **Abelova grupa**.

Ako je u nekoj Abelovoj grupi $(S,*)$ binarna operacija zapisana multiplikativno, tj. ako je zadana grupa (S,\cdot) , onda grupu nazivamo **multiplikativnom grupom**. U njoj operaciju \cdot zovemo množenjem.

Ako je u nekoj Abelovoj grupi $(S,*)$ binarna operacija zapisana aditivno, tj. ako je zadana grupa $(S,+)$, onda grupu nazivamo **aditivnom grupom**. Po dogovoru, svaka aditivna grupa je Abelova grupa. Neutralni element aditivne grupe zovemo **nula** (i označavamo sa 0), a inverzni element od a označavamo sa $-a$ umjesto a^{-1} i zovemo **suprotni element**.

Inverzni element a^{-1} od a je jedincat, tj. ne mogu postojati dva različita inverzna elementa od a . Vrijedi $(a^{-1})^{-1}=a$.

Neka je (S, \cdot) grupa.

a) (invertiranje produkta) Za sve $a,b \in S$ vrijedi:

$$(ab)^{-1}=b^{-1}a^{-1}$$

b) (pravilo skraćivanja) Za sve $a,b,c \in S$ iz uvjeta $ac=bc$ slijedi $a=b$. Na sličan način iz $ca=cb$ slijedi $a=b$.

6. Potencije a^n i a^{-n} u grupi. Teorem o potencijama u multiplikativnom i aditivnom obliku.

Ako je n prirodan broj, onda se u svakoj grupi definira potencija elementa:

$$x^n = x \cdot x \cdot x \cdot \dots \cdot x$$

$$x^{-n} = x^{-1} \cdot x^{-1} \cdot \dots \cdot x^{-1}$$

$$(x^{-1})^n = x^{-n}$$

$$a^0 = e$$

Ako je zapis grupe aditivan, tada se x^n zapisuje:

$$x^n = n \cdot x = x+x+x+x+x+\dots+x$$

Ako je zapis multiplikativan:

$$x^n = x \cdot x \cdot x \cdot \dots \cdot x$$

Teoremi o potencijama u multiplikativnom obliku, u grupi (S, \cdot) :

a) $x^m \cdot y^n = x^{m+n} = x^n \cdot x^m$ (komutativnost vrijedi zbog operacije $+$, a ne \cdot)

b) $x^n \cdot y^n = (x \cdot y)^n \neq (y \cdot x)^n$

c) $(x^m)^n = x^{m \cdot n}$

Teoremi o potencijama u aditivnom obliku, u grupi $(S,+)$:

a) $mx+nx = (m+n) \cdot x = nx+mx$

b) $nx+ny = n(x+y) \neq n(y+x)$

c) $n \cdot (mx) = (n \cdot m)x = (m \cdot n)x$

7. Pojam podgrupe i reda grupe.

Ako su $(S, *)$ i $(T, *)$ dvije grupe sa istom operacijom, i pritom je S podskup od T , tada kažemo da je $(S, *)$ podgrupa grupe $(T, *)$, što se označava: $(S, *) \leq (T, *)$. Ako je pritom S pravi podskup od T , onda pišemo $(S, *) < (T, *)$.

$(\{e\}, *)$ – trivijalna podgrupa (ima svojstva I zatvorenosti I asocijativnosti)

Ako je $(S, *)$ grupa, i $k(S)=n$ (k -kardinalni broj) konačan broj, tada kažemo da je grupa konačna. Broj n se naziva red grupe.

Ako je broj elemenata skupa S beskonačan, tada kažemo da je grupa $(S, *)$ beskonačna ili beskonačnog reda.

8. Primjeri konačne i beskonačne Abelove i ne-Abelove grupe.

Primjeri konačnih Abelovih grupa:

- a) Grupa samo s jednim elementom zove se *trivijalna grupa* $(\{e\}, *)$. To su npr. $(\{1\}, \cdot)$ ili $(\{0\}, +)$
- b) Grupa $(\{-1, 1\}, \cdot)$ je reda dva. Skup $\{1, -1, i, -i\}$ je grupa s obzirom na množenje kompleksnih brojeva, i njen red je četiri.

Primjeri beskonačnih Abelovih grupa:

- a) $\mathbf{Z} \leq \mathbf{Q} \leq \mathbf{R} \leq \mathbf{C}$ Svaka podgrupa aditivne grupe cijelih brojeva \mathbf{Z} ima oblik $n\mathbf{Z} = 0, 1, 2, \dots$
- b) Skup \mathbf{R}^n svih poredanih n -teraca realnih brojeva je grupa s obzirom na zbrajanje vektora (koje se definira kao zbrajanja po komponentama). Očito je $\mathbf{R}^n \leq \mathbf{R}^{n+1}$, jer \mathbf{R}^n možemo shvatiti kao podskup \mathbf{R}^{n+1} tako da element vektor $(x_1, \dots, x_n) \in \mathbf{R}^n$ poistovjetimo s vektorom $(x_1, \dots, x_n, 0) \in \mathbf{R}^{n+1}$
- c) Skup svih kompleksnih brojeva na jediničnoj kružnici u \mathbf{C} je grupa s obzirom na množenje. Označava se sa S^1 . Očito je $\mathbf{C}_n \leq S^1$ za svaki n iz \mathbf{N} .

Primjeri beskonačnih nekomutativnih grupa:

- a) Skup svih regularnih (invertibilnih) kvadratnih matrica s realnim koeficijentima reda $n \geq 2$ je grupa s obzirom na množenje matrica. Označava se sa $GL(n, \mathbf{R})$ i zove se opća linearna grupa. Neutralni element je jedinična matrica I . Svojstvo grupoidnosti je posljedica činjenice da je produkt regularnih matrica opet regularna matrica. Ova grupa je beskonačna i nekomutativna. Neke podgrupe su grupa regularnih gornjih trokutastih matrica, grupa matrica čija je determinanta jednaka 1, itd.
- b) Neka je zadan skup X i neka je G skup svih bijekcija $f: X \rightarrow X$. Taj skup je grupa s obzirom na kompoziciju funkcija kao binarnu operaciju i zove se grupa permutacija skupa X . Elementi se zovu permutacije skupa X . Neutralni element

je identična funkcija, a inverzni element je inverzna funkcija f^{-1} . Ta grupa je općenito nekomutativna, već kad je X tročlan skup.

9. Podgrupa generirana elementom a . Ciklička grupa.

U grupi $(S, *)$ uzmimo element a i promatrajmo skup $\{a^k : k \in \mathbb{Z}\}$. TO je podgrupa grupe S : Označavamo ju sa:

$$\langle a \rangle = \{a^k : k \in \mathbb{Z}\}$$

To je najmanja (s obzirom na inkluziju) podgrupa grupe S koja sadrži a kao svoj element. Podgrupu $\langle a \rangle$ zovemo podgrupom **generiranom** elementom a .

Element a zovemo generatorom te podgrupe.

Neka je $(S, *)$ grupa i $a \in S$, $a \neq e$. Ako za neki prirodni broj n vrijedi $a^n = e$, onda najmanji takav n zovemo **redom elementa a** i označavamo sa $n = |a|$.

Ako je a reda n , onda je inverz elementa a^k jednak a^{n-k} , jer je $a^k a^{n-k} = e$.

$$(a^k)^{-1} = a^{n-k}$$

Za grupu $(S, *)$ kažemo da je **ciklička grupa** ako postoji element $a \in S$ takav da je $S = \langle a \rangle$, tj. svaki $x \in S$ se može napisati u obliku potencije $x = a^k$ za neki $k \in \mathbb{Z}$:

$$S = \{a^k : k \in \mathbb{Z}\}$$

Element a se zove **generator** cikličke grupe S . Kažemo da je ciklička grupa S generirana elementom a .

Ako je generator a konačnog reda n , onda je ciklička grupa reda n :

$$S = \{e, a, a^2, \dots, a^{n-1}\}$$

Ako je $a^k \neq e$ za svaki $k \in \mathbb{N}$, onda je S **beskonačna ciklička grupa**:

$$S = \{\dots, a^{-2}, a^{-1}, e, a, a^2, \dots\}$$

Primjer toga je aditivna grupa cijelih brojeva \mathbb{Z} , koja je generirana elementom 1:

$$S = \{\dots, -2, -1, 0, 1, 2, \dots\} = \langle 1 \rangle$$

10. O grupi n -tih korjena iz jedinice C_n .

Koji su to elementi konačne cikličke grupe koji generiraju cijelu grupu? Grupu C_n čine svi n -ti korijeni iz jedinice. Ima ih ukupno n , i u Gaussovoj ravnini predstavljaju one kompleksne brojeve koji leže u vrhovima pravilnog n -terokuta upisanog u jediničnu kružnicu oko ishodišta:

$$\cos(2k\pi/n) + i\sin(2k\pi/n), \quad k = 0, 1, \dots, n-1$$

Svaki n -ti korijen iz jedinice koji je generator cikličke grupe C_n zove se **primitivni n -ti korijen** iz jedinice.

Primjer: Element $\varepsilon = \cos(2\pi/n) + i\sin(2\pi/n)$ je primitivni n -ti korijen iz jedinice.

Sljedeći teorem opisuje koji još elementi cikličke grupe C_n mogu biti primitivni korijeni:

- a) Element $\epsilon^k \in C_n$ je primitivni n -ti korijen iz jedinice onda i samo onda ako su n i k relativno prosti. Primitivnih korijena ima $\phi(n)$, gdje je $\phi(n)$ Eulerova funkcija.
 b) Neka je n prost broj. Svi elementi iz C_n koji su $\neq 1$ su primitivni korijeni.

Element $k \in Z_n$ je generator aditivne grupe Z_n onda i samo onda ako su k i n relativno prosti. Ako je n prost broj, onda je svaki njegov element koji je $\neq 1$, ujedno i generator grupe Z_n .

Primjer:

Vrijedi $\phi(20)=8$ jer su brojevi $k = 1, 3, 7, 9, 11, 13, 17, 19$ manji od 20 i relativno prosti sa 20. Ti brojevi su generatori grupe Z_{20} , a isto tako ϵ^k su primitivni korijeni iz jedinice u grupi C_{20} , $\epsilon = \cos(2\pi/n) + i\sin(2\pi/n)$.

11. Primjeri konačnih i beskonačnih cikličkih grupa.

Primjeri konačnih cikličkih grupa:

- a) $\langle e \rangle = (\{e\}, +)$
 b) $\langle -1 \rangle = (\{-1, 1\}, \cdot)$

Primjer beskonačnih cikličkih grupa:

- a) $\langle 1 \rangle = (Z, +)$

To je valjda to, nisam siguran.

12. Simetrična grupa. Dokaz svojstava grupe za S_2 .

Neka je zadan neki konačan skup od n elemenata $S = \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$.

Svaka bijekcija skupa S na samog sebe $f: S \rightarrow S$ naziva se **permutacija**. Skup svih permutacija (svih bijekcija skupa S na samog sebe) označava se sa S_n . Ako uvedemo uobičajenu operaciju \circ (kompozicija funkcija), tada imamo strukturu (S_n, \circ) . Može se pokazati da je ta struktura grupa i naziva se grupa permutacija ili **simetrična grupa**. Ova grupa ima red $n!$ ili $n!$ elemenata:

$$k(S_n) = n!$$

U toj grupi je $e = i$, tj, neutralni element je identična funkcija (ili identiteta).

$$f \circ i = i \circ f = f$$

Svojstva i dokazi???

13. Morfizmi grupe. Cayleyev teorem.

Neka su (G, \cdot) i (H, \cdot) dvije grupe. Preslikavanje $f: G \rightarrow H$ zove se **homomorfizam grupa** ako za sve $a, b \in G$ vrijedi:

$$f(ab) = f(a)f(b)$$

Ako je $f: G \rightarrow H$ homomorfizam grupa, onda je:

a) $f(e) = e$

b) $f(a)^{-1} = f(a^{-1})$

Homomorfizam $f : X \rightarrow Y$ dviju grupa X i Y zovemo **izomorfizam** ako je f bijekcija. Kažemo da su grupe X i Y **izomorfne** i pišemo $X \cong Y$.

Grupe G i H koje su međusobno izomorfne možemo smatrati "jednakima".

Poistovjećivanje vrši upravo funkcija f :

a) G i H imaju isti kardinalni broj (f je bijekcija)

b) množenje u grupama G i H vrši se na potpuno isti način, dotično umnošku ab u grupi G će odgovarati upravo umnožak $f(a)f(b)$ u grupi H .

Ako su dvije konačne grupe G i H izomorfne, onda su pripadne Cayleyeve tablice množenja "iste". Točnije, umnošku ab u tablici množenja grupe G će odgovarati upravo umnožak $f(a)f(b)$ u tablici množenja grupe H .

Ako je $f : G \rightarrow H$ surjektivni homomorfizam grupa, onda kažemo da je f **epimorfizam**. Injektivni homomorfizam zove se **monomorfizam**.

Ako je $G=H$ (grupe su $(G,*)$ i (H,\circ)), tada kažemo da su grupe $(G,*)$ i (G,\circ) **automorfne** (izomorfizam na samoga sebe se zove automorfizam).

Cayleyev teorem:

Može se pokazati da je svaka konačna grupa $(G,*)$, $k(G)=n$ izomorfna jednoj grupi permutacija skupa n elemenata. $(G,*)$ je izomorfno sa (S_n,\circ) .

14. Definicija prstena i podprstena.

Grupa $(S, *, \circ)$ (znači, ima 2 operacije koje zovemo zbrajanje i množenje elemenata prstena) se naziva prsten ako vrijedi:

a) $(S,*)$ je Abelova grupa

b) $(S \setminus \{e\}, \circ)$ je polugrupa (\circ je asocijativno)

c) vrijede oba zakona distributivnosti (npr. za $(R, +, \cdot)$ vrijedi $a(b+c)=ab+ac$ i $(a+b)c=ac+bc$)

Primjer:

$(\mathbb{Z}, +, \cdot)$

$(\mathbb{Z}, +)$ je Abelova grupa

$(\mathbb{Z} \setminus \{0\}, \cdot)$ je polugrupa

a) Ako se u definiciji prstena pod b) traži da struktura $(S \setminus \{e\}, \circ)$ bude monoid, tu strukturu nazivamo prsten s jedinicom.

b) Ako se u definiciji prstena pod b) traži da je struktura $(S \setminus \{e\}, \circ)$ grupa, tada se nova struktura naziva tijelo.

c) Ako se u definiciji prstena pod b) traži da je struktura $(S \setminus \{e\}, \circ)$ komutativna polugrupa, tada kažemo da je struktura komutativni prsten.

d) Ako se u definiciji prstena pod b) traži da je struktura $(S \setminus \{e\}, \circ)$ komutativna grupa, tada se struktura naziva komutativno tijelo ili polje.

Ako je jasno koje su operacije na prstenu definirane, govorimo samo o prstenu S .

Isto tako kažemo da je R **potprsten** prstena S ako je R podskup od S i R je prsten s operacijama naslijeđenim iz S . Svaki prsten S ima dva trivijalna

potprstena: $\{0\}$ i S . Ako prsten sadrži jedinični element e s obzirom na množenje (tj. za sve a iz R je $e \cdot a = a \cdot e = e$), onda ga zovemo **prstenom s jedinicom**.

15. Primjeri konačnih i beskonačnih prstena.

Primjer konačnog prstena: Ako je n pozitivan cijeli broj, onda skup $\mathbb{Z}_n = \mathbb{Z}/n\mathbb{Z}$ cijelih brojeva modulo n (koji je kao aditivna grupa [ciklička grupa](#) reda n) tvori prsten s n elemenata.

Primjer beskonačnog: ???

16. Dokažite da je skup svih polinoma $R[x]$ s koeficijentima nad poljem R i uobičajenim operacijama $+$ i \cdot jedan prsten. Pojam ireducibilnog polinoma.

Neka je R komutativan prsten s jedinicom i $a_0, a_1, \dots, a_n \in R$. Izraz:

$$f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$$

zove se **formalni polinom** s koeficijentima iz prstena R , ili polinom nad R .

Ako u polinomu $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ vrijedi $a_n \neq 0$, onda kažemo da je $f(x)$ polinom n -tog stupnja i a_n je vodeći koeficijent polinoma. Skup svih formalnih polinoma s koeficijentima iz R označavamo sa $R[x]$. Za dva polinoma iz $R[x]$ kažemo da su jednaki ako su im koeficijenti uz odgovarajuće potencije od x isti. Skup polinoma $R[x]$ uvijek sadrži R kao svoj podskup.

Cilj nam je sada da $R[x]$ organiziramo u prsten, tj. uvedemo operacije zbrajanja množenja polinoma. Dva polinoma iz $R[x]$ zbrajamo tako da zbrojimo odgovarajuće koeficijente uz iste potencije od x . Ako je $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_mx^m$ i $g(x) = b_0 + b_1x + \dots + b_nx^n$ onda definiramo:

$$f(x) + g(x) = \sum_{j=1}^{\max\{m,n\}} (a_j + b_j)x^j$$

gdje stavljamo $a_j = 0$ ako je $j > m$ i $b_j = 0$ za $j > n$.

Na sličan način definiramo i množenje polinoma:

$$f(x)g(x) = a_0b_0 + (a_1b_0 + a_0b_1)x + \dots + a_nb_nx^{m+n}$$

Pri tome je koeficijent uz x^k jednak:

$$a_0b_k + a_1b_{k-1} + \dots + a_kb_0 = \sum_{j=0}^k a_jb_{k-j}$$

Na ovako definirano zbrajanje i množenje polinoma, skup svih polinoma $R[x]$ je prsten.

Neka je $(F, +, \cdot)$ bilo koje polje. Za dva polinoma $f(x)$ i $g(x) \in F[x]$ kažemo da su **proporcionalni** nad F ako postoji konstanta $c \in F$, $c \neq 0$, takva da je $f(x) = c \cdot g(x)$.

Za polinom $f(x) \in F[x]$ koji je barem prvoga stupnja, kažemo da je **ireducibilan** (nerastavljiv) ako iz rastava $f(x) = g(x)h(x)$ slijedi da je jedan od polinoma $g(x)$, $h(x)$ nultoga stupnja (tj. konstanta iz F). Dakle, drugi je onda proporcionalan sa $f(x)$.

Ako polinom $f(x)$ nije ireducibilan, kažemo da je **reducibilan**, tj. rastavljiv na produkt dvaju polinoma od kojih niti jedan nije konstantan.

17. Definicija tijela i polja. Primjeri konačnih i beskonačnih polja.

Grupa $(S, *, \circ)$ (znači, ima 2 operacije koje zovemo zbrajanje i množenje elemenata prstena) se naziva prsten ako vrijedi:

a) $(S, *)$ je Abelova grupa

b) $(S \setminus \{e\}, \circ)$ je polugrupa (\circ je asocijativno)

c) vrijede oba zakona distributivnosti (npr. za $(R, +, \cdot)$ vrijedi $a(b+c)=ab+ac$ i $(a+b)c=ac+bc$)

Ako se u definiciji prstena pod b) traži da je struktura $(S \setminus \{e\}, \circ)$ grupa, tada se nova struktura naziva **tijelo**.

Ako se u definiciji prstena pod b) traži da je struktura $(S \setminus \{e\}, \circ)$ komutativna grupa, tada se struktura naziva komutativno tijelo ili **polje**.

Primjer konačnih polja:

Skup Z_n je polje onda i samo onda ako je n prost broj: $Z_2=\{0,1\}$, Z_3 , Z_5 , Z_7 , ... Sva ova polja su konačna.

Primjeri beskonačnih polja su Q , R , C , i mnoga druga.

Nadam se da se na to mislilo.

18. Primjeri ostalih algebarskih struktura

a) Booleova algebra

Bilo koji primjer, npr. $A \vee B$

b) Vektorski prostor

Vektorski ili linearni prostor je algebarski pojam u matematici koji nalazi primjenu u svim glavnim granama matematike, među kojima su linearna algebra, analiza i analitička geometrija. Definira se na sljedeći način: neka skup V ima strukturu Ablove grupe u odnosu na zbrajanje. Elemente skupa V zovemo vektori. Neutralni element označujemo sa 0 i zovemo nulti vektor. Neka skup F ima strukturu polja. Elemente skupa F zovemo skalari, a neutralne elemente u odnosu na dvije binarne operacije označujemo sa 0 i 1 . Na skupu $F \times V$ definirano je množenje vektora skalarom, tj. preslikavanje $F \times V \rightarrow V$, koje svakom skalaru $\alpha \in F$ i svakom vektoru $x \in V$ pridružuje vektor $\alpha x \in V$, tako da vrijede sljedeći aksiomi:

$$(I) \alpha(\beta x) = (\alpha\beta)x, \forall \alpha, \beta \in F, \forall x \in V$$

$$(II) \alpha(x + y) = \alpha x + \alpha y, \forall \alpha \in F, \forall x, y \in V$$

$$(III) (\alpha + \beta)x = \alpha x + \beta x, \forall \alpha, \beta \in F, \forall x \in V$$

$$(IV) 1x = x, \forall x \in V$$

Ovako se definisano preslikavanje zove množenje vektora skalarom, dok se V naziva vektorski prostor nad poljem F i piše $V(F)$.

- c) Petlja
- d) Kvazigrupa

Generalizacija pojma grupe u kojoj se izostavlja svojstvo asocijativnosti naziva se petlja, a u još općenitijoj situaciji kada nema jedinice kvazigrupa.